خەتی ڕوون

بۆ ڕزگاربوون لە قەیرانی ناڕێکی خەت

خەت و دانانی

عزیز عبدالله برزنجی

سەرۆکی کۆمەڵەی خۆشنووسانی کوردستان

2010ز-1432ک

طغراء
محقق
بسم الله الرحمن الرحيم
ثلث
نسخ
فارسي
ديواني
جلي ديواني
كوفي
رقعة
كوفي مربع

پێشەکی ...

زمانی عەرەبی و هەروەها ئەو زمانانەی پیتی عەرەبی بەکاردەهێنن
تیایاندا، هەروەها ئەوەی زمانی تورکیانی پێدەوترێ، خاوەن جوانییەکی
بێ ئەندازەن لە پیتەکانیەوە و شێوەکانی لە بارەیانەوە هەر یەکە چەندین
شێوە و شێوازی بەرچاوی هەتا بکرێت و کۆتایی پیتەکان بۆ جوانییەکانی.

هەروەها ئەو تایبەتمەندییانە وای کردووە ببێتە خاوەنی
هونەرێک کە هونەری خۆشنووسییە، بە جۆرێک لە هونەر
ڕۆشنبیری دەربکەوێت دەرکەوتنێکی جێگای سەرنجدانی هەموو
ئەوانە بێت کە ئاشنا و ناشنان لەگەڵ پیتەکانیدا.

پادشای ئەمیرەکان لە سەردەمی خەلیفە المعتمد باللە دا دەڵێت:
«من هیچ شتێک سەرسامی نەکردووم کە لە لای خەڵکانی کاندا
هەر هونەری خۆشنووسی نەبێت، لە هیچ شتێکیش سەرسام نەبووم
چونکە هەرگیز لە هونەری خۆشنووسی نەبێتا».

ڕێزی لێدەنا هەرکامێکیش لە ئەو هەر هونەری خۆشنووسیدا
نووسین وەرگرە و نووسەرە وەکو ئەوەی کە دەڵێت:
«نووسینی ئێوە لە ئەدیبەکان جوانترین و جوانترین نووسینە و
هەروەها بتوانین لە ئەو جوانترە و جوانتر بە خۆینەرەوە».

لە ڕاستیدا هونەری خۆشنووسی هونەرێکی ئاسمانی خوایە چونکە
کە ئەی خۆشنووس چەندین ساڵ هەموو بکات ئەم هونەرە دەبێتە
ئاستێکی لە جۆرێک بیانی زیاتر لە جۆرەکانی خۆی پیاوێتیکی
باش پەیدا بکات و بگاتە ئەو ئاستەی کە هونەرمەندی گەورەی
هونەری شێوەکاری پیکاسۆ لە بارەیەوە دەڵێت: «بە ڕاستی
خاڵێک کە من دەمەوێت لێی بگەم لە هونەری شێوەکاریدا
دەبینم هەمیشە هونەری خۆشنووسی بەر لە من گەیشتووە
بەم خاڵە».

ئیسلام و نووسین...

لەپاش سەرهەڵدانی ئاینی پیرۆزی ئیسلام لەگەڵ خۆیدا
هەموو شارستانیەکانی بەهێزەکانی کردا جا جگە لەسەر بەکارهێنانی
نووسین دەکەن فراوانی کرد. نووسین لەگەڵ هاتنی ئیسلام
و هەروەها قورئانی پیرۆزدا، بوو بە پێویستییەکی بەرچاوی
پێویستی گەرم دژایەتی و ئاینی ئیسلام لە هەموو لایەنی
ماددی و مەعنەوی گرنگی پێدا، بە تایبەتیش لە سوورەتی پەروەی
دواییدا کۆچی پێغەمبەر (د.خ) نووسین و هەروەها قورئانیش
ئەوەتا کە لەگەڵ پێشووتر ئەم گرنگییە پێ نەدرابوو.
نووسین دوای دابەزینی یەکەم سوورەتی قورئان بە تایبەتی

(اقرأ) دەستی پێکرد و هەروەها قورئانیش تەوە نووسین پاڵپشتی
پیرۆزی وەرگرت وەک ئیستاش پارێزگاریان لە دەربارەی خۆیی دەکات، پاشان
چەندین ئایەتی تر دابەزی کەوا (نووسین) بە پێشکەوتنی خودای
گەورە دەبێ پشتیوانە و فەرمانی بەوە دەدات کە نووسین فێربێن و
خەڵکیش فێربکەن و بۆیە نووسین پێگەیەکی پیرۆزی وەرگرت لەلایەن
موسڵمانان.
پێغەمبەریش ئیسلامیش زۆر گرنگی بە نووسین داوە بۆیە
داوای لە گیراوەکانی جەنگی بەدر کرد کەوا ئەوەی (١٠) منداڵ
موسڵمانان فێری نووسین بکات ئازاد دەکرێت. بەم شێوەیە
گرنگی زۆر بە نووسین دراوە بە جۆرێک ٤٤ لە یاوەرانی پێغەمبەر
(د.خ) کاری نووسینیان بە جوانی ئەنجام دەدا بە تایبەتیش
نووسینەوەی ئەکەوتش (وەحی) و یەکێ لە نووسینی ناوەکان
کە بۆ پاشاکان دەنێردران. زۆربەیان لەوانە دەیانتوانی بە چەندین
زمان بنووسن لەوانە زمانی کوردی، سریانی زمانی فارسی و
رۆمی و قبطی و هەروەها ئەوانی زانیوە و کاری وەرگێڕانی
بۆ پێغەمبەر ئەنجام داوە و هەندێک لە یاوەرانیش
زمانی عیبری و سریانییان زانیوە و شارەزای تەواوی
نووسینەکانیان بوون.

لەم سەردەمە خۆ لەسەفەرەکانی ئیشیدیش گرنگی زۆر بە نووسین
دراوە تەنانەت لەم سەردەمە عومەری کوڕی خەتتاب قوتابخانەیەکی
تایبەتی بە نووسین کردەوە. لەم سەردەمە ئەوەی بەکوڕی بەدەستیان
قورئان لەسەر لاپەرەی چەرم و ئێسک نووسرایەوە ئەمە لەکاتێکدا
کە لەسەردەمی پێغەمبەر (د.خ) لەسەر ماددەی جیاواز
دەنووسرایەوە.
ئەم گرنگی دانە بەردەوام بوو لە سەردەمی ئەمەوی و
عەباسییەکانیش گرنگی زۆریان بە هونەری خۆشنووسی داوە کە
هونەر پاشان لە سەردەمی عوسمانییەکان گرنگی دان گەیشتە
بە لوتکە تاوای لێهات سوڵتانەکانیش فێری هونەری
خۆشنووسی بوون و بوو بە نەریتێک کە سوڵتان
مەرجەکی بۆ خۆشنووسان ڕابگرێت تا نووسینی جوان بنووسن،
هونەری خۆشنووسی و نووسین. لەم سەردەمەی عوسمانییەکان
گەیشتووەتە لوتکە و تاکو ئێستاش هونەری خۆشنووسی گرنگی
پێدراوە بەم شێوەیە بەخۆم ئەبینم.

قۆناغەکانی سەرهەڵدانی نووسین

نووسین بە شێوەیەکی گشتی بە چەند قۆناغێکی جۆراوجۆردا تێپەڕیوە
تا گەیشتووەتە بەم شێوازەی ئێستای. قۆناغەکانیش بریتین لە:

١/ قۆناغی وێنەیی: لەم قۆناغەدا پشت بە کێشانی
وێنەی شتەکان دەبەسترێت بۆ گوزارشت
کردن لە شتەکان. ئەم قۆناغە بە کۆنترین
قۆناغی نووسین دادەنرێت. نووسینی میسرییە کۆنەکانیش
بە نموونەیەکی ڕوون و دیارە بۆ ئەم قۆناغە.

٢/ قۆناغی هێمایی: ئەم قۆناغەیان پێشکەوتووترە لە
قۆناغی وێنەیی. لێرەدا مرۆڤ
هەوڵی داوە هێمای جۆراوجۆر بەکاربێنێت
بۆ دەربڕینی شتەکان. تاکو ئێستا مرۆڤەکان پەنا بۆ ئەم
قۆناغە دەبەن بۆ دەربڕینی هێماکان بە تایبەتی لە هێماکانی
ڕوونکردنەوەی ڕێگاوبانەکان.

٣/ قۆناغی بڕگەیی: لەم قۆناغەدا نزیک دەبینەوە
لە نووسینی زیاتر دوا قۆناغی وێنەییە.
لێرەدا وشە و دەنگ بە یەکەوە دەبەسترێنەوە
بۆ نموونە وشەی دەست ئەگەر لەگەڵ وشەیەکی تر بەکاربێت
وێنەی دەستەکە و شتەکەی تر دەکێشرێت.

٤/ قۆناغی دەنگی: ئەم قۆناغەیان گرنگە بۆ گەیشتن
بە نووسینی پیت. لەم قۆناغەدا
تەنها هێما بۆ پیتی بەکار دەهێنرێت
بۆ هەموو جۆرەکانی گوزارشت کردن لە وشەکاندا.

٥/ قۆناغی هێمایی : لەم قۆناغەدا چەندین هێما
دادەنران بۆ دەربڕینی بیستە
یا چەند پیتەکانە بە یەکەوە گوزارشتیانە
لە شتەکاند دەکرد. لەم رووەوە نزیکە لە نووسینی بزماری

لەم چوار قۆناغانەی سەرەوە لە لایەن لێکۆڵەرەوەکانەوە
گەیشتوتە ئەنجام و ئەوانیش گەڕانیان لەسەر نووسینە وارەکان کردووە.
بۆ گەیشتنی بەم راستیانە . خەتی بزماریش لە ولاتی
رافیدەین بڵاو بۆوە و لە دواییشدا گەیشتوتە نووسینەکانی تر
بۆیە پێی دەڵێن بزماری چونکە پیتەکانی لە شێوەی بزمار
دەچن .

لە خەتی بزماری خەتی ئەکەدی و بابلی و ئاشووری و
چەندین خەتی دیکە دارێژراون . لەو خەتانەش خەتی
ئارامی و فینیقی و نوێیەکی داتاشراون .

خەتی ڕوقعە ...

خەتی ڕوقعە خەتێکی زۆر ئاسانە و زۆربەی خەڵک لە ژیانی ڕۆژانەی خۆیان بەکاری دەهێنن. جیاوازی بیروڕا زۆرن دەربارەی سەرەتای سەرهەڵدانی ئەم خەتە.

خوالێخۆشبوو خۆشنووس (محمد طاهر کوردی) دەڵێت:
«ئەوەی ئەو خەتەی داهێناوە و ڕێسای بۆ دانا (مومتاز بەگی ئەفەلوستەشار) بووە لە سەردەمی (سوڵتان عبد المجید خان) ساڵی ١٢٨٠ی کۆچی».

لە ڕێگایەکی دیکەوە مامۆستا ناجی زین الدین دەڵێت:
«ئەوەی ئەو خەتەی داهێناوە (یوسف پاشای وەزیر) بووە بەڵام ئەوەی ڕێسای بۆ دانا (مومتاز بەگ ئەفەلوستەشار) بووە».

جارێکی تر لە هەندێک لە نووسینە کۆنەکاندا خەتێک دەبینرێت کە زۆر لە خەتی ڕوقعە دەچێت و مێژووەکەی بۆ ساڵی ٨٨٦ی کۆچی دەگەڕێتەوە.

لە نووسینی (سوڵتان سولەیمانی قانونی) لەش دا نووسینێک دەبینرێت کە تێکەڵە لە نێوان خەتی دیوانی و ڕوقعەدا. هەروەها لە نووسینی (الصدر الأعظم) ساڵی ٨٧٣ی کۆچی بەڵگە هەن بۆ ئەوەی کە خەتی ڕوقعە پێش (مومتاز بەگ) هەبووە بەڵام (مومتاز بەگ) یاسا و ڕێسای بۆ داناوە و ئەندازەی بۆ پیتەکانی کێشاوە.

خەتی ڕوقعە دوورە لە ئاڵۆزی و ڕازاندنەوە، بەهۆی ئاسانی و خێرایی زۆری خۆشنووسان نووسیویانە و بە ئاسانترین خەت دادەنرێت لە نێوان خەتەکاندا و بۆ خوێندنەوەش زۆر ڕوون و ئاشکرایە.

گرتنی پێنووس ...

زۆر کەس لەمەوپێش پێنووسیان بە شێوەیەکی جیاواز لەو شێوەیەی خوارەوەدا گرتووە، بۆیە دەبێت لە ئێستادا خۆت لەسەر ئەم جۆرە گرتنەدا ڕابهێنی.

ڕێگای دروستی گرتنی پێنووس

دەبێت دووری نێوان پەنجەی شایەتی و نووکی پێنووسەکە بە نزیکی
(ئینج (واتە ٢،٥٤سم) بێت ، چونکە لەو دوورییەدا
پێنووسەکە لاریی تەواوی خۆی وەردەگرێت و دەتوانیت
بە شێوەیەکی روون ئەو وشە ببینیت کە دەینووسیت.

گرتنی پێنووسەکە و دوورییە پێویستەکانی.

دانیشتنی دروست...

١/ دەبێت لەشی ئەو کەسەی نووسین دەکات زۆر نزیک نەبێتەوە لەو مێزەی کە لەسەری دەنووسێت.

دانیشتنی دروست

٢/ نابێت ئەو مێزەی کە نووسینی لەسەر دەکات لە ئاستی دانیشتن زۆر بەرز بێت.

٣/ دەبێت ئەو کاغەزەی کە وا نووسینی لەسەر دەکرێت یان پەڕاوی لادەر بکرێتەوە بەرەو لای چەپ و دەستی چەپیش لەسەرەوەی دابنرێت.

٤/ دووبارە دەبێت رەچاوی گرتنی پێنووس بکرێت.

مەشقی چوارەم / دوو هێڵی تەریب بەرێکن لە سەرەوەدا لە خوارەوە بە هێڵێکی تر بەیەکیان بەستراون بەڵام گۆشەیەک لە لای دەرەوەی دروست دەبێت بە هاوکاری ٩٠° پلە و شێوەکە لە بەیەکبوونی پیتی (ئەلف) و (لام) دەچێت.

① ② ③ ٩٠°

گۆشەی دەرەوە

هەمان شێوەی سەرەوە لە کاتی لکاندن

مەشقی یەکەم / بۆ دەرهێنانی پیتی (ن) و (ل) و (ق) بەشێکی (س) و (ص) بەکاردێت.

مەشقی دووەم / بۆ دەرهێنانی پیتی (ب) و (ت) (پ) (ث) و (ف) و (ك) وەبەشێک لە (س) بەکاردێت.

مەشقی سێیەم / بۆ دەرهێنانی پیتی (ط) و (ص) و (ض) و (ع) و (خ) و (ح) و (ه) ی ناوەڕاست بەکاردێت.

مەشقی چوارەم / بۆ دەرهێنانی (د) و (ذ) و (ر) و (ز) و (ژ) و (م) و (ل) و (ا) بەکاردێت.

بہ بلا بی بے

یعنی (ج)

جا جب جج جد جر جس

جسہ جص جصہ جط

جع جف جق جک جک

جل جم جن جہ جو جہ

جہ جہ جھ جلا جی

سِتی (س)

سا سا سب سج سد سر

سں سس ص سص سصر

سط سع سف سق سک

سل سم سم سں سو سے

سہ سھ سہ سلا سی

مشقا (ص)

صا صب صج صد صر

صس صے صض صص

صط صع صف صق

صک صگ صل صم

صن صہ صو صہ صھ

صہ صلا صی

ردیف ط

ط طا طب طح طد طر

طس طسہ طص طصہ

طط طع طف طق طک

طگ طل طم طن طہ

طو طہ طھ طلا

طی طے

مشقِ ع،

عا عب عج عد عر عس

عسہ عص عصہ عط

عع عف عفہ عگ عک

عل عم عمہ عن عو عہ

عہ عہہ علا عی

مشق (ف)

فا فب فج فد فر فس فش

فہ فص فصہ فطا فع

فف فق فکُ فک فل

فن فمہ فو فہ فمہ

فلا فی فے

ءبتی (ک)

کا کَا کب کج کد کر کس

کسہ کص کصہ کط کع

کف کق کٹ کک کل

کم کن کہ کو که کھ

کھ کلا کی کے

مشقی (م)

ما مب مج مد مر مس مسہ

مص مصہ مط مع مف

مق مک مک مل مم من

مہ مو مہ مھ مے

ملا می

ہیتی دلھ

ھا ھب ھج ھد ھر ھس

ھس ھص ھصہ ھط

ھع ھف ھک ھک

ھل ھم ھن ھہ ھو

ھہ ھہہ ھہ ھلا ھی

١٥/ ئەم وشانەی لە ناوەڕاستیاندا پیتی (ل) و (ک) هەیە

ئەم وشانەی لە ناوەڕاستیاندا پیتی (ل) و (ک) هەیە بە دوو
شێوە دەنووسرێن یەکێکیان سەرەتاکەی بلند دەکرێت و کۆتاییەکەی
لەسەر هێڵ دادەنیشێت، شێوەکەی تر سەرەتاکەی لەسەر هێڵ
دەبێت و پێش کۆتاییەکەی بلند دەکرێت و دووبارە کۆتاییەکەی
لەسەر هێڵ دادەنیشێت.

علی یان علی

حکم یان حکم

١٦/ ئەم وشانەی لە ناوەڕاستیاندا پیتی (ص) و (ط) هەیە

هەر پیتێک لە پێش (ص) و (ط) هەبێت بلند دەکرێت ئەگەر
لە ناوەڕاستی وشەدا هاتن.

عصا عطا نصر

مصطفى

شمارہ کابہ

۰ ۱ ۲ ۳ ۴ ۵ ۶ ۷ ۸ ۹

۲۰ / ۱ / ۲۰۱۱

۲۰ ـ ۱ ـ ۲۰۱۱

۲۰۱۱ ز ۱۴۳۲ ھ

۲۷۱۱ کُ

دووڕوو ناچێتە بەهەشت

خۆشەویستی

ناونیە فەرمانە

قەت مەڵێ بووما بێژە هەمانە

ئەو نانە نانە تازە لە خوانە

لەمێژە وتویانە هیمەتی بەرزەکان

جیاکاری شەڕە دەکەن . لەم سۆنگەیەوە

منیش بە هیمەتێکی بەرزەوە دەمەوێت

لە قەیرانی نارێکی خەتم ڕزگارم

بێت . بۆیە لە مەشق کردنی زۆر

هەرگیز بێزار نابم ، چونکە خەت

بەشێکە لە کەسایەتی و منیش دەمەوێ

خاوەن کەسایەتیەکی بەهێز بم

قانعی شاعیر دەلێ

دوو ڕوو ناچێتە بەهەشت

خۆشەویستی

ناونیە فەرمانە

قەت مەڵێ بوومە بێژە هەمە

ئەو نانە تازە لە خوانە

لەمێژە و تووبانە هیمەتە بەرزەکانە

جیاکانە شەڕە دەکەن . لەم سۆنگەیەوە

منیش بە هیمەتێکی بەرزەوە دەمەوێ

لە قەیرانی ناپاکی خەتم ڕزگارم

بێت . بۆیە لەمەشە کردنی زۆر

هەرگیز بێزار نابم ، چونکە خەت

بەشێکە لە کەسایەتی و منیش دەمەوێ

خاوەن کەسایەتییەکی بەهێز بم

- له ساڵی 1973 له شاری هەولێر له دایك بووه
- قۆناغەکانی سەرەتایی و ناوەندی و ئامادەیی لـه هـەولێر تەواو کردووه.
- دەرچـووی بەشـی فیزیکـی کۆلێـژی پـەروەردەی زانکـۆی سەلاحەددینە له هەولێر سالی 1998-1997 .
- بروانـامەی ماسـتەری لـە بـواری زانسـتی فیزیکـدا (مـاددە هەرگەیەنـەرەکان) لـە زانکـۆی سـەلاحەددین لـە هـەولێر وەرگرتووە سالی 2004.
- بروانـامەی دکتۆرای له بواری زانستی ماددەکـان لـە زانکـۆی لیستەر له بەریتانیا وەرگرتووە سالی 2014.
- مامۆستایە لە بەشی فیزیکی کۆلێـژی پـەروەردە لـە زانکـۆی سەلاحەددین له هەولێر .
- هەر له قۆناغی ئامادەییەوە بەشـداری پیشـانگای هونـەری کردووە بە کاری خۆشنووسی .
- خولی خۆشنووسی مامۆستای خۆشنووس (نەجات ئەربیلی) ی بە پلەی (نایاب) تەواوکردووە له ساڵی 1991 له هەولێر.
- بەشداری سێیەمین پێشبڕکێ ی خۆشنووسی جیهانی بە ناوی (ابن البواب)ی کردووە لە تورکیا له ساڵی 1993 .
- خەلاّتی دووەمی له خەتی نوسخ وەرگرتـووە لـە پێشـبڕکێ ی خۆشنووسـی (سـەرۆکی خۆشنووسـان ئەحمـەد کامـل) لـە هەولێر ساڵی 1995.
- بەشـداری پیشـانگای دەوری هاوبەشـی هونـەری کـردووە لـە کۆلێژی پەروەردە – زانکۆی سەلاحەددین له ساڵانی (1993 تـا 1996) .
- خـەلاّتی سـەرەکی لـە سـەر ئاسـتی زانکـۆی سـەلاحەددین وەرگرتـووە لـە (پێشـبڕکێ ی زانکـۆی سـەلاحەددین بـۆ خۆشنووسی و نەخشسازی) ساڵی 1997 له هەولێر .
- له لایەن وەزیری رۆشنبیری حکومـەتی هـەرێمی کوردسـتان و سـەرۆکی زانکـۆی سـەلاحەددین رێـزی لێنـراوە بـە بۆنـەی سەرکەوتنی له سەر ئاستی زانکۆدا ساڵی 1997.
- له ساڵانی 1994 تـا 2000 بەشـداری سـەرجەم پیشـانگا هاوبەشەکانی (تیپی هونەری بەیان) ی کردووەلە شـارەکانی هەولێر وسلێمانی و دهۆك.
- خەلاّتی رێزلێنانی له سەر ئاستی عێـراق وەرگرتـووە لـە فیستیڤاڵی یەکەمی هـەولێر بـۆ خۆشنووسـی و نەخشسـازی ساڵی 1998 له هەولێر .
- بەشداری چوارەمین پێشبڕکێ ی خۆشنووسی جیهانی بە نـاوی (شیخ حمدالله الاماسی)ی کردووە لە تورکیا له ساڵی 1998
- بەشـداری پیشـانگای یەکـەمی هاوبەشـی خۆشنووسـانی کوردسـتانی کـردووە بـە چـاودێری وەزارەتـی ئـەوقاف و کاروباری ئیسلامی ساڵی 1998.
- یەکەمین پیشانگای خۆشنووسی تایبەتی خـۆی لـە کۆلێـژی پەروەردەی زانکۆی سەلاحەددین کردۆتەوە ساڵی 1999.
- خەلاّتی سـەرەکی لـە سـەر ئاسـتی عێـراق وەرگرتـووە لـە فیستیڤاڵی دووەمی هـەولێر بـۆ خۆشنووسـی و نەخشسـازی ساڵی 2000 لە هەولێر .
- بەشـداری پیشـانگای هاوبەشـی خۆشنووسـی و نەخشسـازی کردووە بە چاودێری لیژنـەی خاچـی سـووری نێونەتـەوەیی ساڵی 2001 له هەولێر .
- بەشـداری پیشـانگای دووەمـی هاوبەشـی خۆشنووسـانی کوردسـتانی کـردووە بـە چـاودێری وەزارەتـی ئـەوقاف و کاروباری ئیسلامی ساڵی 2001.
- بەشداری شەشەمین پێشبڕکێ ی خۆشنووسی جیهانی بە نـاوی (میر عماد الحسنی)ی کردووە لە تورکیا له ساڵی 2003 .
- بەشـداری پیشـانگای هاوبەشـی خۆشنووسـی و نەخشسـازی بەناوی (پیتە رەنگینەکان لە سایەی ئازادیدا) کـردووە بـۆ خۆشنووسە ناودارەکانی شاری هەولێر ساڵی 2004 .
- خەلاّتی دووەم لە (خەتی روقعە) و خـەلاّتی رێزلێنـان لـە (خـەتی سـولس) ی وەرگرتـووە لـە پێشـبڕکێ ی کۆمەڵـەی خۆشنووسانی کوردستان ساڵی 2005 لە هەولێر .
- خەلاّتی یەکەم لەخەتی (نوسخ و سـولس) لـە پێشـبڕکێ ی خۆشنووسـی شەشـەمی جیهـانی بـە نـاوی خۆشـنووس (عبدالحمید الکاتـب) لـە ولاّتـی سـوریا لـە سـەر ئاسـتی ولاّتانی عەرەبی ساڵی 2006 .
- بەشداری حەوتەمین پێشـبڕکێ ی خۆشنووسـی جیهـانی بـە ناوی (هاشم محمد البغدادی)ی کردووە له تورکیا لـە سـاڵی 2006 و دوو پاداشتی لە خەتی (محقق) و خەتی (اجازە) وەرگرتووە .
- لە لایەن وەزیری رۆشنبیری حکومـەتی هـەرێمی کوردسـتان و پارێزگاری هەولێر بروانامەی رێزلێنان و خەلاّتی وەرگرتووە بە بۆنەی سەرکەوتنی لە پێشبڕکێ ی حەوتـەمی جیهـانی تورکیا ساڵی 2007 .
- بروانـامـەی رێزلێنـانی وەرگرتـووە لـە لایـەن کۆمەڵـەی خۆشنووسـانی کوردسـتان بـە بۆنـەی سـەرکەوتنی لـە

پێشبڕکێ ی حەوتەمی جیهانی تورکیا و پێشبڕکێ ی شەشەمی جیهانی سوریا ساڵی 2007.

- بەشداری پیشانگای هاوبەشی خۆشنووسی و نەخشسازی خۆشنووسانی کوردستانی کردووە بە چاودێری کۆڕبەندی هزری ئیسلامی و کۆمەڵەی خۆشنووسانی کوردستان لە هوتێلی خانزاد ساڵی 2007 لە هەولێر .
- بەشداری پیشانگای هاوبەشی خۆشنووسی و نەخشسازی کردووە بە چاودێری دەزگای شەهیدی میحراب و بە بەشداری خۆشنووسانی باشووری بەغدا ساڵی 2007 لە هەولێر .
- سەرۆکی لیژنەی هەڵسەنگاندنی پێشبڕکێ ی خۆشنووسی سەنتەری رۆشنبیری سۆران بووە ساڵی 2005.
- ئەندامی لیژنەی هەڵسەنگاندنی پێشبڕکێ ی خۆشنووسی (قەڵا و منارە) کە کۆمەڵەی خۆشنووسانی کوردستان ساڵی 2005 لە سەر ئاستی کوردستان لە هەولێر سازیدا .
- چەندین کۆڕو سیمناری تایبەت بە هونەری خۆشنووسی لە کۆمەڵەی خۆشنووسانی کوردستان و ئینستیتوی فەرەنسی بۆ زمان و سەنتەری رۆشنبیری زانکۆی سەلاحەددین وبەرێوەبەرایەتی فێرکردنی بەردەوام سازداوە .
- چەندین بابەتی جۆراوجۆری تایبەت بە هونەری خۆشنووسی و رەوتی هونەری خۆشنووسی لە کوردستان لە گۆڤارو رۆژنامەکانی کوردستان بە زمانی کوردی و عەرەبی بلاوکردۆتەوە .
- ساڵی 2010 نامیلکەیەکی بەناوی " خەتی روون ...بۆ رزگاربوون لە قەیرانی ناریکی خەت " بەزمانی کوردی بلاوکردوتەوە.
- سەرپەرشتی دەیەها خولی خۆشنووسی لە (کۆمەڵەی خۆشنووسانی کوردستان) و (یەکێتی پیشەنگانی کوردستان) و (تیپی هونەری بەیان) و (بەرێوەبەرایەتی فێرکردنی بەردەوام) و (زانکۆ) کردووە .
- وەك وانە بیژ بابەتی هونەری خۆشنووسی بە شیوازیکی زانستی و ئەکادیمی لە کولیژی پەروەردەی بنەرەت پیشکەش کردووە ساڵی 2011-2010.
- لەساڵی 2003 تا 2005 وەك بەرپرسی راگەیاندنی کۆمەڵەی خۆشنووسانی کوردستان کاری کردووە .
- بۆ ماوەی دوو خول لەساڵی 2005 تا کۆتایی 2010 وەك سەرۆکی کۆمەڵەی خۆشنووسانی کوردستان کاری کردووە و هەموو توانای خۆی بەکارهێناوە بۆ ئەوەی کۆمەڵەی خۆشنووسانی کوردستان زۆر بە ئەکتیڤانە کاربکات و رۆڵی بەرچاوی هەبێت لە برەودان بە رەوتی هونەری خۆشنووسی لە کوردستان و عیراقدا.
- ئەندامی لیژنەی هەڵسەنگاندنی پێشبڕکێ ی خۆشنووسی کۆمەڵەی خۆشنووسانی کوردستان بووە بەناوی شەهید حاجی خلیل زەهاوی لە ساڵی 2009 لە سەر ئاستی کوردستان لە هەولێر.
- بەشداری پیشانگای هاوبەشی خۆشنووسی و نەخشسازی کردووە بەناوی (تەنها پیغەمبەری خودا) بە چاودێری نووسینگەی تەفسیر و بە بەشداری خۆشنووسانی کوردستان لە ساڵی 2011 لە هەولێر .
- ئەندامی لیژنەی باڵا و لیژنەی هەڵسەنگاندنی پێشبڕکێ ی خۆشنووسی (کۆرەك) کە کۆمەڵەی خۆشنووسانی کوردستان ساڵی 2010 لە سەر ئاستی عیراق بە سپۆنسەری کۆمپانیای کۆرەك تیلیکوم لە هەولێر سازیدا .
- سا ڵی 2011ئیجازەی خۆشنووسی لە خۆشنووسان : ماموستا نجات اربیلی و ماموستا احمد عبدالرحمن و ماموستا زیاد المهندس وەرگرتووە بە پلەی ئوستاد.
- سا ڵی2015 ئیجازەی خۆشنووسی لە خۆشنووس ماموستا مسعد خوزەیەر پورسعیدی (نەقیبی خۆشنووسانی ولاتی میسر) وەرگرتووە بە پلەی نایاب.
- ورك شۆپی خۆشنووسی لە هەریەکە لە ولاتی ئەمریکا و بەریتانیا ئەنجام داوە.
- تا ئیستا چەندین تایتلی کتیب و رۆژنامەو گوڤارو سایتی ئەلیکترونی نووسیوە.
- لە کتیبی (اعلام خطاطي العراق المعاصرين) وەك یەك لە خۆشنووسە دیارەکانی گۆرەپانی هونەری خۆشنووسی باسی لیوە کراوە کە لە ساڵی 2013 لە عیراق چاپ کراوە.